

Корнійчук М.,

УДК 37.0(09)(475)

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка, м. Житомир

ПОЛЬСЬКИЙ ДОСВІД РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У сучасному світі вища освіта – це галузь, що зазнає інтенсивного динамічного розвитку, оскільки повинна відповідати якісно новим запитам суспільства, реагувати на постійно змінювані виклики й вимоги часу і навіть далекоглядно прогнозувати та випереджати перебіг подій.

Сфера вищої освіти Республіки Польща впродовж останніх десятиліть, зазнавши кардинальних і радикальних змін, не зупинилася на досягнутому, продовжує інтенсивно піддаватися реформаційним процесам, а тому постійно виступає цікавим об'єктом для аналізу та вивчення науковцями.

Глибоке осмислення досягнень і помилок, розуміння причин успіхів і невдач польської освітньої системи наштовхує на пошук власних шляхів розвитку вищої освіти, ефективного програмування подальших реформ. Кожен етап реформування породжує новий досвід і дає певні наслідки.

Розвиток освітніх реформ у Польщі досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці: А. Василюк, К. Корчак, Т. Левовицький, Л. Ляшенко, В. Оконь, В. Павленко та ін.

Освітня реформа – це зміна системи, змісту й організації системи освіти в цілому або деяких її частин, викликана трансформацією соціально-економічного життя країни та необхідністю адаптації її до потреб освітньої діяльності, а також поліпшення педагогічних наук [1, с. 174].

Період реформ – це час досягнень і невдач, пошуків і втрат, відкриттів і помилок. Перетворення в освіті – це довготривалий процес, час як динамічних трансформацій, так і гальмування процесу через зміни політичних команд при владі, які не завжди сприяють продовженню розпочатих нововведень, оскільки здобутки попереднього керівництва зазнають перевірки з боку нового керівництва профільного міністерства. У випадку Республіки Польща жоден уряд і міністр науки та вищої освіти не зупинив структурних реформ і їхньої спрямованості. Польський досвід реформування вищої освіти свідчить, що спільні зусилля ЗВО та широкі суспільні консультації здатні впливати на покращення ситуації у вищій освіті з досягненням вагомих результатів.

З часу політичних трансформацій у країні польська система освіти зазнала глибоких змін майже у всіх аспектах. Період посткомуністичних і постсоціалістичних трансформацій та європейської інтеграції відповідно спричинив динамічний розвиток та істотні радикальні перетворення у сфері вищої освіти, охоплюючи структуру, організацію, управління і зміст навчання.

Щоразу відповідь на чергову вимогу часу відображалася у новому законі про вищу освіту.

Після 1989 року польська система вищої освіти потребувала докорінних змін. Суспільство було абсолютно переконано, що комуністичну систему вищої освіти (централізовану, ідеологізовану і повністю контрольовану державою) слід змінити якомога швидше. Головною метою реформи стало свобода викладання та автономія навчальних закладів. Новий "Закон про вищу освіту" було ухвалено 12 вересня 1990 року. Початок реформування вищої освіти в Польщі передбачав:

– новий закон створював для закладів вищої освіти можливість пристосуватися до нових соціальних, політичних та економічних умов, а також скористуватися поверненою їм автономією;

– закон в цілому деідеологізував всю систему і повернув вищій школі практику автономії, свободу у викладанні та дослідженнях;

– разом з новим "Законом про Державний комітет з наукових досліджень" від 1991 р. він відкрив нові шляхи фінансування дослідницької діяльності [4].

Закон про вищу освіту 1990 р., ініційований урядом, започаткував перший етап посткомуністичних трансформацій, системних реформ і демократизації освіти шляхом відмови від централізованого управління освітою. Цей закон забезпечив можливість на ліберальних умовах відкривати недержавні заклади вищої освіти, спричинивши масштабний розвиток сектору приватної вищої освіти через те, що до цього періоду польським ЗВО властива була тільки державна форма власності, окрім Люблінського католицького університету.

Після виникнення першого приватного закладу у 1991 р. упродовж наступних 20 років кількість приватних закладів освіти стрімко зростає (наприклад, у 2011 р. – 328). Щороку відкривалося по декілька закладів: 25 – у 1999 р., 29 – у 1996 р., 32 – у 1997 р. [2]. Більшість закладів освіти мали досить малу чисельність, пропонували лише декілька освітніх програм (чверть приватних ЗВО надавали ступінь магістра, решта – тільки бакалавра) і здебільшого відкривалися в невеликих містечках, де ще не існували ЗВО.

Поява приватних закладів освіти, як новітня тенденція прогресивних змін на польському ринку освітніх послуг, посприяла розвитку підприємництва в країні та зростанню попиту на підготовку фахівців для підприємств [3, с. 44].

Найвагомішим реформаторським рішенням виявилася відмова польської влади від надмірної централізації у сфері вищої освіти і надання ЗВО реальної автономії. Заклади зазнали радикальної модернізації та отримали істотну автономію в управлінні та зможу самостійно управляти фінансовими, матеріальними та кадровими ресурсами. ЗВО отримали самостійність у зарахуванні на навчання, оскільки ліквідовано централізовані критерії прийому та кількісного розподілу абітурієнтів між ЗВО, що зумовило зростання кількості студентів [3, с. 45].

Одним із головних здобутків польської системи вищої освіти було успішне впровадження єдиної системи кредитних одиниць, тобто стандартизація навчання за Європейською системою перенесення і накопичення кредитів (ЄКТС). Організація навчального процесу відповідно до вимог ЄКТС створила умови для вільного переміщення студентів і академічних працівників у ЄПВО, забезпечуючи розвиток навчальної та професійної мобільності. Польща розпочала процес застосування ЄКТС у 2000 р. з його інтенсивним впровадженням у закладах у 2002/2003 н.р. [4, с. 175].

Наступний Закон про вищу освіту, породжений євроінтеграційними процесами і нововведеннями, ухвалено 27 липня 2005 р., врахував принципи Болонського процесу та максимально наблизив освітнє законодавство до вимог ЄС. Новий закон надав правове підґрунтя подальшим реформаційним процесам.

Оновлений "Закон про вищу освіту" від 18 березня 2011 р. закріплює автономію закладів вищої освіти та передбачає запровадження Державних стандартів кваліфікацій, що дає змогу навчальним закладам самостійно створювати напрями підготовки та укладати навчальні програми до них. За попередньої системи освіти у ЗВО приходили студенти з різним рівнем знань і умінь, у деяких відчувалася значна відсутність основних навичок, необхідних для продовження навчання на відповідному рівні здобування освіти. Необхідні були конкретні виміри для правильного спрямування у викладанні різних предметів, зі зміщенням уваги від процесу навчання на його результат.

У липні 2018 р. було прийнято Закон про вищу освіту і науку Республіки Польщі (Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce) – документ, який отримав назву "Конституція для науки". У новому законі консолідовано право у галузі вищої освіти, науки, наукових ступенів та звань, фінансування науки, студентських позик і кредитів.

12 березня 2022 р. набрав чинності Закон про допомогу громадянам України у зв'язку зі збройним конфліктом на території України, який передбачив низку важливих змін до Закону "Право про вищу освіту та науку", метою яких є уможливлення продовження навчання у закладах вищої освіти Польщі студентам (громадянам Польщі та України), які раніше навчалися в українських ЗВО.

Закон передбачає механізми, які дозволяють закладам вищої освіти встановлювати особливі правила їхньої організації та роботи у зв'язку з необхідністю уможливлення навчання особам, які внаслідок воєнних дій на території України були змушені виїхати із країни.

Під час Саміту ООН з питань трансформації освіти, що проходив у Нью-Йорку, 17 вересня 2022 року Міністерство освіти і науки України та Міністерство освіти і науки Польщі підписали декларацію про співробітництво у галузі освіти.

Декларація передбачає співпрацю за такими напрямками:

- доступ до української освіти;
- реалізація спільних проєктів між українськими та польськими закладами освіти;
- співпраця між польськими та українськими здобувачами освіти та педагогічними працівниками;
- обмін інформацією про системи освіти України та Польщі;
- доступ українським здобувачам освіти та працівникам системи освіти до освітніх інструментів та нових технологій Польщі.

Досвід польської реформи освіти став наочним прикладом системних змін, поштовхом до яких було спільне бажання мати якісну сучасну освіту підприємств [5, с. 190] та може бути корисним у процесі модернізації університетської освіти в Україні.

Таким чином, Республіка Польща, обравши європейський напрям розвитку, зазнала широкомасштабних реформувань у галузі вищої освіти й надалі продовжує інтенсивно вдосконалювати національну систему вищої освіти відповідно до новітніх регіональних і світових тенденцій. Сучасна вища освіта Польщі, побудована на принципах демократизації освіти шляхом прийняття європейських цінностей, стала невід'ємною частиною ЄПВО, яка постійно вдосконалюється, оскільки прагне забезпечувати високий рівень європейської освіти і науки.

Список використаних джерел

1. Okoń W. Słownik pedagogiczny. Warszawa, 1992. S. 174.
2. Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Dz. U. 2018, poz. 1668.
3. Карпуленко М. О. Модернізація системи управління вищою освітою в Польщі в контексті інтеграції до європейського освітнього простору. Наукові праці. 2009. Т. 112. Вип. 99. С. 43–47.
4. Квієк М., Фініков Т. Польське законодавство про вищу освіту: досвід та уроки: Пер. з англ. Київ: Таксон, 2001. 220 с.
5. Павленко В. В. Теорія і практика розвитку креативності школярів у системі загальної середньої освіти Польщі (дис. ... докт. пед. наук: 13.00.01). Житомир, 2024. 571 с.

Kravchenko, A.,

UDC 372.881.111.1

student of higher education,
Kyiv National Economic University
named by Vadim Hetman, Kyiv

Povar, V.,

student of higher education,
Kyiv National Economic University
named by Vadim Hetman, Kyiv

Supervisor senior:

Ishchenko, T.,

lecturer of foreign language department,
Kyiv National Economic University
named by Vadim Hetman, Kyiv

THE RELEVANCE OF THE MASS MEDIA INFLUENCE ON THE MOTIVATION OF ENGLISH LANGUAGE LEARNING BY STUDENTS OF ECONOMIC SPECIALITIES

In today's globalized world, knowledge of English is becoming not just an advantage, but a necessity for a successful career in any field, and economics is no exception. The growing role of English in international trade, finance and business communication makes it a key factor for competitiveness in the labor market.

The digital era and its modern technologies have substantially altered the ways of communication among people. Nowadays, technology has made some changes in learning and teaching with its non-stop advances. Technology also has provided many opportunities for students of economic specialities to connect with native speakers in an easy way.

English language is the language of technology including the Internet. The Web has given rise to what is essentially a modern English variety which is distinct from traditional varieties. Crystal considered Internet English to be a linguistic revolution. According to Crystal, these variations in English form and usage have led to the emergence of a new branch of linguistics. He calls Internet Linguistics. One of the most common technologies that are used frequently in learning and teaching is social media, which is applied by 49% of people across the globe.

Media refers to technologies designed to store and distribute meanings; mass media is a specific type of media. There are three types of mass media: traditional media, digital media, and social media. Traditional media includes print, outdoor, and